

Ευχαριστήριον

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΝΕΩΤΑΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΩΘΕΝΤΟΣ ΥΠΟ Β. Δ.
ΕΚΔΟΘΕΝΤΟΣ ΤΗ 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1914

ΥΠΟ

ΑΡΓ. Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Β' ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩ
ΚΑΙ ΤΩ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩ ΘΗΛΕΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

44—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1915

18 MAY 1951

SECRET

CONFIDENTIAL - SECURITY INFORMATION

SECRET

SECRET

SECRET

1915 ΣΑΚ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΝΕΩΤΑΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΩΘΕΝΤΟΣ ΥΠΟ Β. Δ.
ΕΚΔΟΘΕΝΤΟΣ ΤΗ 31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1914

ΥΠΟ

ΑΡΓ. Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Β΄ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΩΙ
ΚΑΙ ΤΩ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩΙ ΘΗΛΕΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

44—ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1915

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιο-
πωλείου τῆς «Ἑστίας».

Ἀθήναι, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Κ. Μάισνοϋ καὶ Ν. Καργαδοῦρη — 10648

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΩΝ ΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ

Ὅπως οἱ Ἑβραῖοι ἐώρταζον τὸ Σάββατον, ὡς τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ὁ Θεὸς ἔπαυσε τὴν δημιουργίαν, οὕτως οἱ χριστιανοὶ ἐτίμων τὴν Κυριακὴν. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐγένετο μεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς ἀνατελλούσης πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Ταύτην δὲ τὴν ἡμέραν ἐτίμησαν ἰδιαζόντως οἱ χριστιανοὶ καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου τὴν ὠνόμασαν **Κυριακὴν**. Ἐπειδὴ δὲ ἐτιμήθη, ὡς ὑπενθυμίζουσα τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ συνήρχοντο τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ ἐτέλουσαν τὴν λατρείαν των.

Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον σχολάζουσιν οἱ χριστιανοὶ καὶ

ἀφήνουςι κάθε ἐργασίαν. Τὴν κατάπαυσιν ταύτην τῆς ἐργασίας ὑπεστήριξαν καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τώρα οἱ πολιτικοὶ νόμοι.

Ἔνεκα τούτου οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ συχνάζωσιν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ νὰ προσέχωσιν εἰς τὰ ψαλλόμενα καὶ διδασκόμενα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

Ὅλοι δὲ οἱ ψαλλόμενοι ὕμνοι εἶναι ἄριστοι. Μεταξὺ ὅμως τούτων ὑπάρχουσιν ὕμνοι τινές, οἵτινες καλοῦνται **ἀπολυτίκια**. Οἱ ὕμνοι οὗτοι ὀνομάζονται οὕτω, διότι ἐφάλλοντο εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν. Ψάλλονται ὅμως καὶ κατὰ τὸν ὄρθρον καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν κατηχομένων.

Τὰ ἀπολυτίκια δέ, τὰ ὁποῖα ψάλλονται ἐκάστην Κυριακὴν, περιέχονται εἰς ἓν λειτουργικὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον καλεῖται **Ὀκτώηχος**. Λέγεται δὲ οὕτω, διότι περιέχει τροπάρια, ψαλλόμενα κατὰ ὀκτῶ ἤχους ἢ τρόπους. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τηρεῖται σειρά, ἣτις ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤχου καὶ τελειώνει εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου· καθ' ἐκάστην Κυριακὴν δὲ ψάλλεται ἓν ἀπολυτίκιον, τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ σειρά.

Συγγραφεὺς τῆς Ὀκτωήχου κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην εἶναι ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὅστις ἤχημασε κατὰ τὸν Η' αἰῶνα. Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Δαμασκῷ καὶ συνέγραψε πλεῖστα θεολογικὰ ἔργα καὶ ὕμνους. Ἔργον αὐτοῦ π. χ. εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ **νεκρώσιμος**

ἀκολουθία, τὸ ἀνοίξω τὸ στόμα μου, ὅπερ εἶναι κανόν, καὶ πλείστοι ἄλλοι ὕμνοι φαλλόμενοι εἰς τὰ Θεοφάνεια, τὴν Πεντηκοστὴν κ.λ.π. ἑορτάς.

Τὰ ἀπολυτικά τῆς Ὀκτωήχου εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἦχος Α΄.

Τοῦ λίθου σφραγισθέντος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων
καὶ στραιωτῶν φυλασσόντων τὸ ἄχραντὸν Σου σῶμα
ἀνέστης τριήμερος, Σωτήρ, δωροῦμενος τῷ Κόσμῳ τὴν ζωὴν
διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν ἐβόων Σοι, Ζωοδότα·
δόξα τῇ ἀνασιάσει Σου, Χριστέ, δόξα τῇ βασιλείᾳ Σου,
δόξα τῇ οἰκονομίᾳ Σου, μόνε Φιλάνθρωπε.

Ἦχος Β΄.

Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον ἢ ζωὴ ἢ ἀθάνατος,
τότε τὸν Ἄδην ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ τῆς Θεότητος·
διε δὲ καὶ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνέστησας,
πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ἐπουρανίων ἐκραύγαζον.
Ζωοδότα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα Σοι.

Ἦχος Γ΄.

Εὐφρανέσθω τὰ οὐράνια, ἀγαλλιάσθω τὰ ἐπίγεια·
ὅτι ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ ὁ Κύριος,
ἐπάτησε τῷ θανάτῳ τὸν θάνατον·
προϊότοκος τῶν νεκρῶν ἐγένετο·
ἐκ κοιλίας Ἄδου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ παρέσχε τῷ Κόσμῳ
τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος Δ΄.

Τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀνασιάσεως κήρυγμα
ἐκ τοῦ ἀγγέλου μαθοῦσαι αἱ τοῦ Κυρίου μαθήτριά
καὶ τὴν προγονικὴν ἀπόφασιν ἀπορρίψασαι

τοῖς Ἀποστόλοις καυχόμενοι ἔλεγον·
Ἐσκύλευται ὁ θάνατος· ἠγέρθη Χριστὸς ὁ Θεὸς
δωρούμενος τῷ Κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος Πλ. Α΄.

Τὸν συνάναρχον Λόγον Πατρὶ καὶ Πνεύματι,
τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα εἰς σωτηρίαν ἡμῶν
ἀνυμνήσωμεν πιστοὶ καὶ προσκυνήσωμεν
ὅτι ἠυδόκησε σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ
καὶ θάνατον ὑπομεῖναι
καὶ ἐγειραι τοὺς τεθνεῶτας ἐν τῇ ἐνδόξῳ Ἀναστάσει Αὐτοῦ.

Ἦχος Πλ. Β΄.

Ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἐπὶ τὸ μνημῆμά Σου·
καὶ οἱ φυλάσσοιτες ἀπενεκρώθησαν·
καὶ ἴσατο Μαρία ἐν τῷ τάφῳ ζητοῦσα τὸ ἄχραντόν Σου σῶμα·
ἐσκύλευσας τὸν Ἄδην μὴ πειρασθεῖς ὑπ' αὐτοῦ·
ὑπήνησας τῇ Παρθένῳ δωρούμενος τὴν ζωὴν·
ὁ ἀναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν, Κύριε, δόξα σοι.

Ἦχος Βαρῦς.

Κατέλυσας τῷ σταυρῷ Σου τὸν θάνατον
ἠνέφξας τῷ ληστῇ τὸν Παράδεισον,
τῶν Μυροφόρων τὸν θρηῆνον μετέβαλες
καὶ τοῖς σοῖς Ἀποστόλοις κηρύττειν ἐπέταξας·
ὅτι ἀνέστης, Χριστὲ ὁ Θεός,
δωρούμενος τῷ Κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος Πλ. Δ΄.

Ἐξ ὕψους κατήλθες ὁ εὐσπλαγχνος, ταφήν κατεδέξω τριήμερον,
ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς τῶν παθῶν·
ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν, Κύριε, δόξα Σοι.

ΤΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΑ

Ἐκτὸς τῶν ἀπολυτικίων ψάλλονται καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ὕμνοι τινές, οἵτινες, ἐπειδὴ, πρὶν ἢ ψαλῶσιν, προηγείτο στίχος τις ἔχων οὕτως. «ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου» κ.τ.λ., ἐκλήθησαν **ἐξαποστειλάρια**. Οἱ ὕμνοι οὗτοι πάλιν, ἐπειδὴ ἐψάλλοντο κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἦσαν παράκλησις πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ἀνατείλῃ τὸ φῶς, ὠνομάσθησαν καὶ **φωταγωγικά**.

Ψάλλονται δὲ οἱ ὕμνοι μετὰ τὴν ἐνάτην ψῆδὴν (τὴν τιμιωτέραν)· προηγείται δὲ αὐτῶν τὸ «Ἄγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν» κ.τ.λ.

Οἱ ὕμνοι οὗτοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν μὲ τὸ **ἑωθινόν**, τὸ **δοξαστικόν** ὁρῶν δὴ τῆς Κυριακῆς, τὸ ὁποῖον ψάλλεται πρὸ τῆς δοξολογίας.

Τῶν ἑωθινῶν ὕμνων ποιητὴς εἶναι ὁ Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ Λέων Γ' ὁ σοφός, ὅστις ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ σοφωτάτου Φωτίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῶν δὲ ἐξαποστειλαρίων ποιητὴς εἶναι ὁ υἱὸς Λέοντος τοῦ σοφοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος. Ἄμφότεροι δὲ οὗτοι ἤκμασαν κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα.

Τὰ **ἑωθινά**, ὡς καὶ τὰ **ἐξαποστειλάρια**, ὑπόθεσιν ἔχουσι τὰς ἐμφανίσεις καὶ τὰς ἀναστροφὰς τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν μαθητῶν του, αἵτινες ἐγένοντο μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Του.

Εἶναι δὲ ταῦτα ἕνδεκα τὸν ἀριθμὸν καὶ ἔχουσι πάλιν σχέσιν μὲ τὸ ἀναγιγνωσκόμενον ἑωθινὸν (πρωτῖνόν) εὐαγγέλιον.

Α΄.

Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν ἐν ὄρει Γαλιλαίας
πίστει Χριστὸν θεάσασθαι λέγοντα ἕξουσίαν λαβεῖν
τῶν ἄνω καὶ κάτω
μάθωμεν πῶς διδάσκει βαπτίζειν εἰς τὸ ὄνομα
τοῦ Πατρὸς ἔθνη
πάντα καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ Ἁγίου Πνεύματος καὶ συνεῖναι τοῖς μύσταις, ὡς ὑπέσχετο,
ἕως τῆς συντελείας.

Β΄.

Τὸν λίθον θεωρήσασαι ἀποκεκλυσιμένον
αἱ Μυροφόροι ἔχαιρον·
εἶδον γὰρ ρεανίσκον καθήμενον ἐν τῷ τάφῳ,
καὶ αὐτὸς ταύταις ἔφη·
Ἰδοὺ Χριστὸς ἐγήγερται, εἴπατε σὺν τῷ Πέτρῳ τοῖς Μαθηταῖς
ἐν τῷ ὄρει φθάσατε Γαλιλαίας. Ἐκεῖ ὑμῖν ὀφθήσεται,
ὡς προεῖπε τοῖς φίλοις.

Γ΄.

Ὅτι Χριστὸς ἐγήγερται μήτις διαπιστεῖται·
ἐφάνη τῇ Μαρίᾳ γὰρ, ἔπειτα καθωράθη τοῖς εἰς ἀγρὸν ἀπιοῦσι
μύσταις δὲ πάλιν ὤφθη ἀνακειμένοις ἕνδεκα,
οὓς βαπτίζειν ἐκπέμφας εἰς οὐρανοῦς,
ὅθεν καταβέβηκεν, ἀνελήφθη ἐπικυρῶν τὸ κήρυγμα
πλήθει τῶν σημείων.

Δ'.

Ταῖς ἀρειταῖς ἀστρογάμαντες ἴδωμεν ἐπισιάντιας
 ἐν ζωηφόρῳ μνήμῃ ἀνδρας ἐν ἀστροραπιούσαις ἐσθήσει
 Μυροφόροις, κλινούσαις εἰς γῆν ὄβριν
 τοῦ οὐρανοῦ Δεσπόζοντος ἔγερσιν διδαχθῶμεν καὶ πρὸς ζωὴν
 ἐν μνημείῳ δρᾶμωμεν σὺν τῷ Πέτρῳ
 καὶ τὸ πραχθὲν θαυμάσαντες μείνωμεν Χριστὸν βλέψαι.

Ε'.

Ἡ ζωὴ καὶ ὁδός, Χριστός, ἐκ νεκρῶν τῷ Κλεόπα
 καὶ τῷ Λουκᾷ συνώδενσεν, οἷσπερ καὶ ἐπεγνώσθη
 εἰς Ἐμμαοὺς κλῶν τὸν ἄριτον
 ὧν ψυχὰι καὶ καρδίαι καίόμεναι ἐτύγγανον,
 ὅτε τούτοις ἐλάλει ἐν τῇ ὁδῷ καὶ Γραφαῖς ἡρομήρευεν, ἃ ὑπέστη
 μεθ' ὧν, ἠγέροθη, κράζομεν, ὦφθη τε καὶ τῷ Πέτρῳ.

Σ'.

Δεικνύων ὅτι ἄνθρωπος, Σῶτερ, εἰ κατ' οὐσίαν
 ἐν μέσῳ στὰς ἐδίδασκες ἀναστὰς ἐκ τοῦ τάφου
 (καὶ βρώσεως συμμετέσχες) βάπτισμα μετανοίας
 εὐθὺς δὲ πρὸς οὐράνιον ἀνελήφθη Πατέρα καὶ Μαθηταῖς
 πέμπειν τὸν Παράκλητον ἐπηγγείλω,
 ὑπέροθε Θεάνθρωπε, δόξα τῇ Σῇ ἐγέρσει.

Ζ'.

Ὅτι ἦσαν τὸν Κύριον τῆς Μαρίας εἰπούσης,
 ἐπὶ τὸν τάφον ἔδραμον Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος
 μύστης Χριστοῦ, ὃν ἠγάπα ἔτροχον δὲ οἱ δύο

καὶ εὗρον τὰ ὀθόνια ἔνδον κείμενα μόνα καὶ κεφαλῆς
ἦν δὲ τὸ σουδάριον χωρὶς τούτων
διὸ πάλιν ἠσύχασαν, τὸν Χριστὸν ἕως εἶδον.

Η΄.

Δύο ἀγγέλους βλέψασα ἔνδοθεν τοῦ μνημείου
Μαρία ἐξεπλήττειτο καὶ Χριστὸν ἀγροῦσα
ὡς κηπουρὸν ἐπηρώτα
Κύριε, ποῦ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ μου τέθεικας;
κλήσει δὲ τοῦτον γροῦσα εἶναι αὐτὸν
τὸν Σωτῆρα ἤκουσε· Μὴ μου ἄπιου·
πρὸς τὸν Πατέρα ἄπειμι, εἰπὲ τοῖς ἀδελφοῖς μου.

Θ΄.

Συγκεκλεισμένων, Δέσποτα, τῶν θυρῶν, ὡς εἰσηλθες,
τοὺς Ἀποστόλους ἔπλησας Πνεύματος Παναγίου
εἰρηρικῶς ἐμφυσήσας, οἷς δεσμεῖν τε καὶ λύειν
τὰς ἁμαρτίας εἶρηκας· καὶ ὀκτὼ μεθ' ἡμέρας τὴν Σὴν πλευρὰν
τῷ Θωμᾷ ὑπέδειξας καὶ τὰς χεῖρας·
μεθ' οὗ βοῶμεν· Κύριος καὶ Θεὸς Σὺ ὑπάρχεις.

Ι΄.

Τιβεριάδος θάλασσα σὺν παισὶ Ζεβεδαίου
Ναθαναὴλ τῷ Πέτρῳ τε σὺν δυσὶν ἄλλοις πάλιν
καὶ Θωμᾶν εἶχε πρὸς ἄγραν·
οἱ Χριστοῦ τῇ προστάξει ἐν δεξιοῖς χαλάσαντες
πληθος εἶλκον ἰχθύων· ὃν Πέτρος γροῦς πρὸς αὐτὸν ἐνήχεται·
οἷς τὸ τρίτον φανεῖς καὶ ἄριον ἔδειξε καὶ ἰχθὺν ἐπ' ἀνθρώπων.

ΙΑ΄.

Μετὰ τὴν Θεϊαν ἔγερσιν τοῖς τῷ Πέτρῳ φιλεῖς με
πυθόμενος ὁ Κύριος τῶν ἰδίων προβάτων

προβάλλεται ποιμενάρχην·

ὁς ἰδὼν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἐπόμενον ἤροτο τὸν Δεσπότην·
οὗτος δὲ τί; ἐὰν θέλω, ἔφησε, μένειν τοῦτον
ἕως καὶ πάλιν ἔρχομαι, τί πρὸς σέ, φίλε Πέτρε;

ΠΕΡΙ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Ἐκτὸς τῆς Κυριακῆς, ἣτις ἐτιμᾶτο ὡς ἡμέρα τῆς
Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἄλλαι εορταὶ καθιερώθη-
σαν πρὸς λατρείαν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Δεσπότη, ὡς
αἵτινες **Δεσποτικά** εορταὶ ὠνομάσθησαν. Κατὰ ταύτας
διάφορα περιστατικὰ τοῦ βίου τοῦ Κυρίου ἐνθυμούμεθα.

Ἐκ τούτων τινὲς ἔχουσιν ὡς κέντρον τὴν εορτὴν
τῆς **Γεννήσεως** τοῦ Χριστοῦ, ἄλλαι δὲ πάλιν ἔχουσι
κέντρον τὸ **Πάσχα**.

Ἡ εορτὴ τῶν Χριστουγέννων τελεῖται πάντοτε ὠρι-
σμένως τὴν 25 Δεκεμβρίου· δὲν κινεῖται λοιπόν. Διὰ
τοῦτο δὲ καὶ αἱ ταύτην ἀκολουθοῦσαι εορταὶ **ἀκίνητοι**
λέγονται.

Ἡ εορτὴ ὅμως τοῦ Πάσχα μετακινεῖται. Ἐπομένως
καὶ αἱ ταύτην παρακολουθοῦσαι εορταί, ἐπειδὴ μετα-
κινουῦνται, **κινηταὶ** ἐπεκλήθησαν.

“Ὡστε αἱ **Δεσποτικάι** ἑορταὶ διαιροῦνται εἰς **κινή-
τὰς** καὶ εἰς **ἀκινήτους**.

Καὶ κατὰ ταύτας φάλλονται διάφοροι ὕμνοι. Ἐξ αὐτῶν θὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν **ἀπο-
λυτικίων**.

ΚΙΝΗΤΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὰς κινήτὰς ἑορτὰς δυνάμεθα νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, ὁπότε ἀρ-
χεται τὸ **Τριώδιον**, διότι αἱ τέσσαρες Κυριακαὶ πρὸ
τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι οἷον εἰσαγωγὴ
εἰς τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν. Ἡμεῖς χάριν συντο-
μίας ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισὺν αἰῶνα δεινὰν ταραχὰν συνεχλό-
νησαν τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἀπαιδεῦται δὲν
ἐγνώριζον, ὅτι ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις τῶν εἰκόνων
δὲν ἀποδίδεται οὔτε εἰς τὸ ξύλον οὔτε εἰς τὸ χρῶμα,
ἀλλὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον παριστᾷ
ἡ εἰκὼν, καὶ ἐπειδὴ, ἡμπορεῖ νὰ εἴπη κανεῖς, ἐλάτρευον
αὐτὰς τὰς εἰκόνας, ἡγέρθη μερὶς τις τοῦ Βυζαντινοῦ
κράτους κατ' αὐτῶν.

Οὗτοι δὲν ἐφρόντισαν νὰ μορφώσουν τὸν λαόν, ὥστε
νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ
ἀφ' οὗ πρῶτον τὰς ὕψωσαν διὰ νὰ μὴ δύναται ὁ λαὸς

νά τὰς ἀσπάζηται, μετὰ ταῦτα τὰς ἀφήρεσαν ἐντελῶς.

Ἡ πράξις ὅμως αὕτη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἤγειρε θύελλαν ἐν τῷ κράτει, ἣτις κατέληξεν ὑπὲρ τῶν εἰκό-
νων. Τὴν ὑπερίσχυσιν τῶν εἰκότων ἐδήλωσεν ἡ ἐβδόμη
Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῷ 787, ἀλλὰ τὸν ὀριστικὸν
θριάμβον τῶν φίλων τῶν εἰκότων ἐπεσφράγισεν ἡ αὐτο-
κράτειρα Θεοδώρα, χήρα τοῦ Θεοφίλου τῷ 842.

Πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ θριάμβου τούτου ὠρίσθη ἡ
παροῦσα Κυριακή, ἣτις **Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας**
ἐκλήθη.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς ταύτης εἶναι τὸ ἐξῆς:

Ἦχος Β΄.

*Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, Ἀγαθέ,
αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν παισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός.
Βουλῆσει γὰρ ἠὲ δόκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ,
ἵνα ὄσση, οὗς ἔπλασας, ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ.
Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμέν Σοι
χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν,
παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν Κόσμον.*

Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Τὸ γνωστὸν ἐπεισόδιον τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν εἴσο-
δον Αὐτοῦ εἰς Ἱερουσόλυμα πρὸ τῆς σταυρώσεως Αὐτοῦ
ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην. Ὁ
ἄκακος ὄχλος, ὅστις τοσοῦτον εὐηργετήθη παρὰ τοῦ
Σωτῆρος καὶ τὰ ἀφελῆ καὶ ἄδολα παιδιά ἐπευφήμησαν

τὸν Σωτῆρα καὶ ἔστρωσαν τὰ ἐνδύματά των καὶ κλάδους δένδρων, ἵνα περάσῃ ὁ Σωτῆρ. Εἰς δὲ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐκράτουν κλάδους φοινίκων.

Κατὰ ταύτην ψάλλεται τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον :

Ἦχος Δ΄.

Συνταφέντες Σοι διὰ τοῦ βαπτίσματος, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
τῆς ἀθανάτου ζωῆς ἠξιώθημεν τῇ Ἀναστάσει Σου,
καὶ ἀνυμνοῦντες κράζομεν Ὡσαννά ἐν τοῖς Ὑψίστοις
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ἡ ἁγία Ἀνάστασις.

Μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων ἐπακολουθεῖ ἡ ἑβδομάς τῶν Παθῶν, ἣτοι ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάς, ἣτις διακρίνεται διὰ τοὺς ὠραίους ὕμνους καὶ τὴν θαυμασίαν ἐν γένει ἀκολουθίαν τῆς. Κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐορτάζομεν αὐτὸ τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου, τὴν δὲ Κυριακὴν τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἐορτάζεται τὴν πρώτην πανσέληνον μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, ἣτοι ἀπὸ τῆς 22 Μαρτίου μέχρι τῆς 25 Ἀπριλίου, αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν ἡ ἐορτὴ αὕτη εἶναι **κινητὴ**. Εἶναι δὲ ἡ ἐορτὴ αὕτη ἡ σπουδαιότερα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην ψάλλεται τὸ ἀπολυτίκιον «Χριστὸς ἀνέστη», τὸ ὁποῖον φέρεται εἰς τὰ χειρὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ εἶναι τὸ ἐξῆς :

Ἦχος Πλ. Α΄.

Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν ἁριστάμενος.

Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ.

Ἄπασαι αἱ Κυριακαὶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ὑπό-
θεσιν ἔχουσι διάφορα γεγονότα τοῦ βίου τοῦ Κυρίου.
Ἡ πρώτη στρέφεται περὶ τὴν γνωστὴν ἀπαίτησιν τοῦ
Ἀποστόλου Θωμᾶ, ὅστις ἤθελε νὰ πεισθῆ ἔνδελεχῶς
περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου διὰ ψηλαφήσεως
αὐτοῦ. Τούτου δὲ γενομένου, ἐπέισθη ὁ Θωμᾶς.

Τὸ ἀπολυτίκιον ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἦχος Βαρυς.

Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος, ἡ ζωὴ ἐκ τάφου ἀνέτειλας,
Χριστὲ ὁ Θεός,
καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων τοῖς Μαθηταῖς ἐπέστης
ἢ πάντων ἀνάστασις,
πνεῦμα εὐθὲς δι' αὐτῶν ἐγκαινίζων ἡμῖν
κατὰ τὸ μέγα Σου ἔλεος.

Ἡ Ἀνάληψις.

Μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Του ὁ Κύριος ἐπὶ τεσσαρά-
κοντα ἡμέρας παρουσιάζετο καὶ συνανεστρέφετο μετὰ
τῶν μαθητῶν Του. Τὴν 40^{ην} δὲ ἡμέραν ἀνελήφθη ἐκ
τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔβλεπον,

εις τοὺς οὐράνους. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἑορτάζουσα ἡ Ἐκκλησία ψάλλει τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον:

Ἦχος Δ΄.

*Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
βεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς εὐλογίας οὗ Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ
ὁ λυτρωτὴς τοῦ Κόσμου.*

Ἡ Πεντηκοστή.

Τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεώς Του ὁ Κύριος ἔπεμψε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα πρὸς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσεν αὐτοὺς καὶ τραπέντες πρὸς τὰ ἔθνη ἐλάλησαν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Ἐκτοτε τὸ Πανάγιον Πνεῦμα διαμένει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ζωοποιεῖ αὐτήν. Ἐπενεργεῖ δὲ τοῦτο τὴν μετάνοιαν, ἀναγέννησιν, δικαίωσιν καὶ τὸν ἁγιασμὸν τῶν πιστῶν.

Κατὰ ταύτην ψάλλεται τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτίκιον:

Ἦχος Πλ. Δ΄.

*Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεῖς ἀναδείξας καταπέμψας αὐτοῖς
τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν Οἰκουμένην σαγηνεύσας,
φιλόανθρωπε, δόξα Σοι.*

ΑΚΙΝΗΤΟΙ ΕΟΡΤΑΙ

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων.

Ἡ ἀρχαιοτάτη Ἐκκλησία τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Κυρίου ἑώρταζε τῇ 6 Ἰανουαρίου ὁμοῦ μὲ τὴν ἑορτὴν τῶν **Θεοφανείων**. Ἀλλὰ βραδύτερον ἡ ἑορτὴ αὕτη μετετέθη τῇ 25 Δεκεμβρίου. Τοῦτο δὲ ἐγένετο κατὰ πρῶτον ἐν τῇ Δύσει, ὁπόθεν εἰσῆχθη κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ Δ' αἰῶνος εἰς τὴν Ἀνατολήν. Τὴν ἡμέραν ταύτην ἑορτάζομεν αὐτὴν τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν διηγεῖται ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Γεννήσεως εἶναι τὸ ἑξῆς:

Ἦχος Δ'.

*Ἡ γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ἀνέτειλε τῷ Κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως·
ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες
ὕπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο Σὲ προσκυνεῖν,
τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, καὶ Σὲ γινώσκειν
ἐξ ὕψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι.*

Ἡ Περιτομή.

Ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ Ἑβραῖοι περιετέμνοντο, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ γενάρχου αὐτῶν, πρώτου περιτμηθέντος, οὕτω καὶ ὁ Ἰησοῦς περιετμήθη κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου ὤρισθη τῇ

25 Δεκεμβρίου, φυσικά ἢ περιτομή του θα ἑορτάζεται τὴν 1 Ἰανουαρίου. Τὸ ἀπολυτίκιον ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἦχος Α΄.

*Μορφὴν ἀναλλοιώτως ἀνθρωπίνην προσέλαβες,
Θεὸς ὢν κατ' οὐσίαν, πολνεύσπλαγγε Κύριε
καὶ Νόμον ἐκπληρῶν περιτομὴν θελήσει καταδέχῃ σαοικίην,
ὅπως πάσης τὰ σκιώδη
καὶ περιέλης τὸ κάλυμμα τῶν παθῶν ἡμῶν
δόξα τῇ ἀγαθότητι τῇ σῆ, δόξα τῇ εὐσπλαγγίᾳ Σου,
δόξα τῇ ἀνεκφράστῳ, Λόγῳ, συγκαταβάσει Σου.*

Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶναι ἀρχαιοτάτη, ὅπως τὸ **Πάσχα** καὶ ἡ **Κυριακὴ** καὶ ἡ **Πεντηκοστή**. Ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸ γεγονός τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ἐν τῇ Ἰορδάνῃ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐβαπτίζοντο οἱ κατηχούμενοι καὶ ἐφωτίζοντο διὰ τοῦ φωτὸς τῆς πίστεως, ἐκλήθη καὶ ἑορτὴ τῶν **Φώτων**.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς εἶναι τὸ ἑξῆς:

Ἦχος Α΄.

*Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου Σου, Κύριε,
ἢ τῆς Τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις
τοῦ γὰρ Γεννήτορος ἢ φωνὴ προσεμαρτύρει Σοι
ἀγαλητόν Σε Υἱὸν ὀνομάζουσα
καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἶδει περιστερᾶς
ἐβεβαίον τοῦ Λόγου τὸ ἀσφαλές
ὁ ἐπιφανείς, Χριστὲ ὁ Θεός,
καὶ τὸν Κόσμον φωτίσας, δόξα Σοι.*

Ἡ Μεταμόρφωσις.

Ὁ Σωτὴρ, ἵνα δείξῃ τὴν θεότητα Αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐπλησίαζεν ἡ ἡμέρα τοῦ πάθους Του, παρέλαβε τοὺς ἡγαπημένους μαθητὰς Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀνήλθε κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τὸ ὄρος **Θαβώρ**, ἔνθα μετεμορφώθη. Βραδύτερον ἡ Ἁγία Ἐλένη ἵδρυσεν ἐκεῖ **ναὸν** πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου. Τοῦ ναοῦ τούτου τὰ ἐγκαίνια ἐγένοντο τῇ 6^ῃ Αὐγούστου, διὰ τοῦτο τὸ γεγονός τούτο ἐορτάζεται τῇ 6^ῃ Αὐγούστου. Τὸ ἀπολυτίκιον εἶναι τὸ ἐξῆς:

Ἦχος Βαρύς.

*Μετεμορφώθης ἐν τῷ ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός,
δείξας τοῖς μαθηταῖς Σου τὴν δόξαν Σου
καθὼς ἠδύνατο· λάμπων καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς
τὸ φῶς Σου τὸ αἰδίων προσεβείαις τῆς Θεοτόκου
Φωτοδότια, δόξα Σοι.*

Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Τὸν τίμιον Σταυρὸν ἀνεῦρεν ἡ Ἁγία Ἐλένη, ὅτε κατὰ τὸ ἔτος 325 μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὁ τότε πατριάρχης Μακάριος λαβὼν τὸν τίμιον Σταυρὸν ὕψωσεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος. Τότε δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησε τὸν Σταυρὸν. Τὸ μέγα ὅμως τοῦτο κειμήλιον ἤρπασεν ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Χοσρόης εἰσβαλὼν

εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὸ ἔτος 614. Τότε ὁ Ἡράκλειος, ὅστις ἐπὶ μακρὰ ἔτη πρὸς τοὺς Πέρσας ἐμάχετο, ὑπεχρέωσε τὸν Σιρόην, υἱὸν τοῦ Χοσρόου, νὰ ἀποδώσῃ τὸν τίμιον Σταυρόν. Τοῦτον, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ὁ Ἡράκλειος, ἔφερεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖθεν ὁ ἴδιος μετέφερεν αὐτὸν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τῆς ἰδίας θέσεως, ὅθεν εἶχον ἀρπάσει αὐτὸν οἱ Πέρσαι. Καὶ κατὰ τὰς δύο περιπτώσεις ὁ Σταυρὸς προεβλήθη εἰς προσκύνησιν.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία τῇ 14 Σεπτεμβρίου. Ἡ ἐορτὴ δὲ αὕτη εἶναι **βασιλική**.

Τὸ ἀπολυτίκιον εἶναι τὸ ἐξῆς:

Ἦχος Α΄.

*Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ ἐδόξησον τὴν κληρονομίαν Σου,
νάσας τοῖς Βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος
καὶ τὸ Σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα.*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ

Ἦχος Α΄.

Ἐν ᾧ ὁ λίθος, ὁ ὁποῖος ἐσκέπαζε τὸ μνημεῖον, ἐσφραγίσθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ στρατιῶται ἐφύλαττον τὸ ἄσπιλον σῶμά Σου, ἀνέστης μετὰ διάστημα τριῶν ἡμερῶν, Σωτήρ, δωρούμενος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ζωὴν διὰ τοῦτο οἱ ἄγγελοι τῶν Οὐρανῶν ἐδόων πρὸς Σέ, ὦ Ζωοδότα· δόξα εἰς τὴν Ἀνάστασίν Σου, Χριστέ, δόξα, διότι βασιλεύεις ἐπὶ τοῦ κόσμου, δόξα, διότι ἔγινες ἄνθρωπος χάριν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἔπαθες, μόνε φιλόνηρωπε.

ΣΗΜ. Ἰουδαῖοι ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ ἐπικρατήσαντος βασιλείου τοῦ Ἰούδα. Ἐκτὸς τούτου ἐκαλοῦντο Ἐβραῖοι = Περᾶται. Ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Ἰσραηλίται = στρατιῶται τοῦ Θεοῦ.

Οὐρανοί. Οἱ Ἐβραῖοι διέκρινον περισσότερους τοῦ ἐνὸς οὐρανοῦς· ἡ χρῆσις δ' αὕτη εἰσήχθη καὶ εἰς τὴν λειτουργικὴν γλῶσσαν. Ἐκεῖ ὑπέθετον, ὅτι κατοικεῖ ὁ Θεὸς μετὰ τῶν ἀγγέλων καὶ δικαίων. Ἄλλοτε σημαίνει τοὺς κατοίκους τοῦ οὐρανοῦ, ὅπως ἐνταῦθα.

Δόξα εἰς τὴν Κ. Δ. καὶ τὴν Π. σημαίνει λαμπρότης.

Ἦχος Β΄.

Ὅτε κατήλθες εἰς τὴν χώραν τοῦ θανάτου, Χριστέ, ὅστις εἶσαι ἢ ζωὴ ἢ ἀθάνατος, τότε τὸν Ἄδην ἐνέκρωσας διὰ τῆς λάμπειος τῆς Θεότητός Σου· ὅτε δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς ἐκ τῶν ὑπογείων ἀνέστησας, πᾶσαι αἱ Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις, αἱ κατοικοῦσαι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκραύγαζον· Ὡ Ζωοδότα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα ἔστω εἰς Σέ.

ΣΗΜ. Κατὰ τὴν τριήμερον ἐν τῇ τάφῳ διαμονὴν τοῦ Κυρίου ἢ Ἐκκλησία ἡμῶν πρεσβεύει, ὅτι ὁ Κύριος ἐκήρυξεν εἰς τοὺς ἀπὸ αἰώνων νεκροὺς.

Ἄδης. Ἡ λέξις αὕτη σημαίνει σκοτεινὸν καὶ ἀόρατον τόπον. Τοῦ Ἄδου ἡ ἰσχὺς συνετρίβη, καταβάνας τοῦ Μεσσίου.

Ἀνέστησας. Οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Μεσσίου οἴονει ἀνέστησαν, διότι ἡ πίστις περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων των ἀπέβη ἀκλόνητος.

Ἦχος Γ΄.

Ἄς εὐφραίνωνται οἱ Ἄγγελοι καὶ αἱ Δυνάμεις, αἱ κατοικοῦσαι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἅς ἀγαλλιῶσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ τῆς γῆς· διότι ἔκαμε μεγάλα κατορθώματα διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ὁ Κύριος, ἐπάτησε δῆλα δὴ διὰ τοῦ ἐκουσίτου θανάτου Του τὸν θάνατον· πρῶτος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν· ἐκ τῆς τοῦ φοβεροῦ Ἄδου

κοιλίας ἀπήλλαξεν ἡμᾶς καὶ παρέσχεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν μεγάλην Του εὐσπλαγχνίαν.

ΣΗΜ. Ἐπάτησε τῷ θανάτῳ κτλ. Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, ὁ γενόμενος χάριν τοῦ κόσμου, συνέτριψε τὸν θάνατον, ὅστις ὑπῆρξε τέκνον τῆς ἁμαρτίας.

Ἐκ κοιλίας Ἄδου. Ἡ ἁμαρτία καταφαγοῦσα τοὺς ἀνθρώπους διετῆρει αὐτοὺς ἐν τῇ κοιλίᾳ της.

Ἦχος Δ'.

Τὸ χαρμόσουν ἄγγελμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, αἱ μαθήτραι τοῦ Κυρίου, ὅτε ἐπληροφορήθησαν παρὰ τοῦ ἀγγέλου καί, ἀφ' οὗ ἀπέβαλον τὴν ἀπόφασιν τῆς καταδίκης τῆς ἀνθρωπότητος, ἣν ὁ Θεὸς ἀπήγγειλεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους, εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἔλεγον καυχώμεναι· ὁ θάνατος ἀπεγυμνώθη τῶν ἀπ' αἰῶνων νεκρῶν, τοὺς ὁποίους ἐκράτει ὡς λάφυρα· ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεὸς δωρούμενος εἰς τὸν Κόσμον τὴν μεγάλην Του εὐσπλαγχνίαν.

ΣΗΜ. Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη, μεταβαίνουσαι, ἵνα βάνωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ μετ' ἀρώματα, δὲν εὑρον αὐτὸ ἐν τῇ τάφῳ. Παρὰ τοῦ ἀγγέλου δὲ ἐπληροφορήθησαν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἐσκύλευται. Εἶναι παρακείμενος τοῦ ῥήματος σκυλεύω, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ἀπογυμνῶ ἐχθρὸν φονευθέντα καὶ λαμβάνω τὰ ὅπλα του ὡς λάφυρα.

Ἦχος Πλ. Α΄.

Τὸν Λόγον, ὅστις εἶναι καὶ αὐτὸς ἀναρχος, ὅπως ὁ Πατὴρ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅστις ἐτέχθη ἐκ τῆς Παρθένου χάριν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἅς ἀνυμνήσωμεν, ὦ πιστοί, καὶ ἅς προσκυνήσωμεν· διότι εὐηρεστήθη, γενόμενος ἄνθρωπος, νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ νὰ ὑπομείνῃ τὸν θάνατον καὶ νὰ ἀναστήσῃ τοὺς νεκροὺς διὰ τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα ὁμιλεῖ περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις εἶναι ὁμοούσιος καὶ ἀναρχος, ὅπως καὶ τὰ δύο ἕτερα πρόσωπα τῆς Ἁγ. Τριάδος.

Ἐγεῖραι τοὺς τεθνεῶτας. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶναι προάγγελος τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν. Ὅπως ὁ Κύριος ἠγέρθη, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ ἐγερθῶμεν.

Ἦχος Πλ. Β΄.

Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις ἐφάνησαν εἰς τὸ μνήμά Σου, καὶ οἱ φυλάσσοντες στρατιῶται κατέστησαν ἀναίσθητοι. Καὶ Ἰστατο Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ παρὰ τὸν τάφον, ζητοῦσα τὸ ἀμίαντον Σῶμά Σου· ἀπεγύμνωσας τὸν Ἄδην χωρὶς νὰ πάθῃς τίποτε ὑπ' αὐτοῦ· ὑπήντησας τὴν παρθένον δωρούμενος τὴν ζωὴν· ὁ ἀναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν, Κύριε, δόξα Σοι.

ΣΗΜ. Ἀγγελικαὶ Δυνάμεις. Ὁ ὑμνωδὸς ἀναφέρει

ἐνταῦθα τὸ γνωστὸν γεγονός, κατὰ τὸ ὁποῖον ἄγγελοι ἐφάνησαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος.

Παρθένω. Ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν.

Ἦχος βαρῦς.

Κατήργησας διὰ τοῦ σταυρικοῦ σου θανάτου τὸν θάνατον, Κύριε, ἤνοιξας εἰς τὸν ληστήν τὸν Παράδεισον, τῶν Μυροφόρων γυναικῶν τὸν θρήνον μετέβαλες εἰς χαράν, καὶ εἰς τοὺς Ἀποστόλους Σου ἐπέβαλες νὰ κηρύττωσιν, ὅτι ἀνέστης, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δωρούμενος εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ μέγα ἔλεος.

ΣΗΜ. **Ἠνέωξας τῷ ληστῇ.** Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ γεγονός, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ εἰς ἓκ τῶν μετ' Αὐτοῦ σταυρουμένων ληστῶν εἶπε «μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ Σου». Τότε οὗτος ἐσώθη, διότι μετενόησεν.

Ἦχος Πλ. Δ'.

Σύ, Κύριε, ὁ εὐσπλαχνος Θεὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήλθες, κατεδέχθης, ἵνα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας διαμείνῃς ἐν τῷ τάφῳ, ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς ἐκ τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας. ὦ Κύριε, ὅστις εἶσαι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἡμῶν, νὰ εἶσαι δοξασιμένος.

ΣΗΜ. **Ἐξ ὕψους κ.τ.λ.** Ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα δηλοῖ ὅτι, ἐνῶ εὕρισκετο ὁ Ἰησοῦς πλησίον τοῦ Πατρὸς του

ἐγένετο ἄνθρωπος καὶ ἔπαθεν. Ἐξαίρει λοιπὸν τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ.

Ἐξαποστειλᾶριον Α΄.

Μετὰ τῶν μαθητῶν ἃς ὑπάγωμεν ὁμοῦ εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας, ἵνα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πίστεως ἴδωμεν τὸν Χριστόν, ὅστις λέγει, ὅτι ἔλαθεν ἐξουσίαν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· ἃς ἀκούσωμεν πῶς διατάσσει (τοὺς μαθητάς) νὰ βαπτίζωσιν ὅλους τοὺς προσερχομένους εἰς τὸν χριστιανισμὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ (λέγοντα) ὅτι εἶναι μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὡς ὑπέσχετο, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου.

ΣΗΜ. *Ἐν ὄρει Γαλιλαίας.* Ποῖον εἶναι τὸ ὄρος τοῦτο δὲν γνωρίζομεν· ἴσως τοῦτο ἦτο γνωστὸν ἐκ τῆς συνήθους ἐκεῖ διαμονῆς τοῦ Κυρίου. Περὶ τούτου γίνεται λόγος εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Μάρκ. η', 16).

Γαλιλαία. Εἶναι ἡ βορειοτάτη ἐπαρχία τῆς Παλαιστίνης. Σημαίνει δὲ ἡ ὀνομασία αὕτη κύκλον ἐθνῶν.

Ἐξαποστειλᾶριον Β΄.

Ὅτε εἶδον τὸν λίθον, ὅστις ἦτο ἐπὶ τοῦ μνημείου, ἀποκεκυλισμένον, αἱ Μυροφόροι ἔχαιρον· διότι εἶδον νεανίσκον, ὅστις ἐκάθητο ἐν τῇ τάφῳ, καὶ αὐτὸς εἶπεν εἰς ταύτας· ἰδοὺ, ὁ Χριστὸς ἔχει ἐγερθῆ· εἶπατε εἰς τὸν

Πέτρον καὶ εἰς τοὺς μαθητάς· τρέξατε νὰ μεταβῆτε εἰς τὸ ὄρος τῆς Γαλιλαίας. Ἐκεῖ θὰ φανερωθῆ εἰς σᾶς, καθὼς προεῖπεν εἰς τοὺς φίλους.

ΣΗΜ. **Μυροφόροι** εἶναι ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνή, ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη, αἵτινες, διαγενομένου τοῦ Σαββάτου (τελέως παρελθόντος), ἦλθον νὰ ἀλείψωσι διὰ μύρων τὸν Κύριον (Μάρκ. ις', 1-4).

Πέτρον. Ἀναφέρει πρῶτον αὐτόν, ἵνα τύχη τῆς πρώτης παρηγορίας, διότι μετενόησεν.

Ἐξαποστειλάριον Γ'.

Ἔτι ὁ Χριστὸς ἔχει ἀναστῆ κανεὶς ἄς μὴ δυσπιστῆ· διότι ἐφάνη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Μαρίαν, ἔπειτα ἐφανερῶθι εἰς τοὺς μεταβαίνοντας εἰς τὸν ἀγρόν, ἐφάνη πάλιν εἰς τοὺς μαθητάς τοὺς ἕνδεκα, ὅτε ἐδείπουν, τοὺς ὁποίους, ἀφ' οὗ ἔστειλε νὰ βαπτίζωσιν, ἀνελήφθη πάλιν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ὁπόθεν εἶχε καταβῆ, διαβεβαιῶν τὸ κήρυγμα αὐτῶν διὰ τοῦ πλήθους τῶν θαυμάτων.

ΣΗΜ. **Μαρία** εἶναι ἐνταῦθα ἡ Μαγδαληνή, ἣτις ἀνήγγειλε τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους, οἵτινες ἠπίστουν (Μάρκ. ις', 8-9).

Τοῖς εἰς ἀγρόν ἀπιούσι. Ἐννοεῖ τοὺς δύο μαθητάς, οἵτινες ἐπορεύοντο εἰς τοὺς Ἐμμαούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφανερῶθι ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ ἢ ἐν ἐκείνῃ, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ τῆς σταυρώσεως.

Ἐξαποστειλάριον Δ΄.

Ἄφ' οὐ λάμψωμεν ὡς ἀστραπή διὰ τῶν ἀρετῶν μας, ἄς ἴδωμεν τοὺς παρουσιασθέντας εἰς τὸ ζωηφόρον μνημα μετ' ἀστραπτόντων ἐνδυμάτων ἄνδρας εἰς τὰς Μυροφόρους, αἵτινες ἔκλινον τὸ πρόσωπον αὐτῶν εἰς τὴν γῆν· ἄς διδαχθῶμεν δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυριαρχούντος τῶν οὐρανῶν καί, ἵνα ἀποκτήσωμεν αἰώνιον ζωὴν, ἄς δράμωμεν εἰς τὸ μνημεῖον μετὰ τοῦ Πέτρου καί, ἀφ' οὐ θαυμάσωμεν τὸ συμβάν, ἄς περιμείνωμεν νὰ ἴδωμεν τὸν Χριστόν.

ΣΗΜ. **Ἄνδρας.** Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (κδ', 1 κτλ.) ἐφάνησαν εἰς τὰς γυναῖκας δύο ἄνδρες μετ' ἀστραπτόντων ἐνδυμάτων, ὅπως ἦσαν κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν τὰ τοῦ Κυρίου ἐνδύματα.

Κλινοῦσαις. Ἀπὸ τὸν φόβον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ὡς καὶ ἔνεκα τῆς λαμπρότητος τῆς φαινομένης ἔβλεπον πρὸς τὴν γῆν.

Ἐξαποστειλάριον Ε΄.

Ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ζωὴ, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν συνεβάδισε μετὰ τοῦ Κλεόπα καὶ τοῦ Λουκᾶ, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφανερώθη, ὅτε ἔκοπτε τὸν ἄρτον, εἰς τοὺς Ἐμμαούς, τῶν ὁποίων αἱ ψυχαὶ καὶ αἱ καρδίαι ἐφλέγοντο ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ὁπότεν εἰς τούτους ὠμίλει ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἐκ τῶν Γραφῶν ἠρμήνευεν εἰς αὐτούς, ὅσα

ὕπεστη· μετ' αὐτῶν καὶ ἡμεῖς ἄς κράξωμεν, ἀνέστη, ἐφανερώθη δὲ καὶ εἰς τὸν Πέτρον.

ΣΗΜ. **Ἐμμαοί.** Πολλαὶ συζητήσεις ἐγένοντο περὶ τοῦ ποῦ ἀκριβῶς κεῖται τὸ χωρίον τοῦτο. Τοῦτο ἔκειτο βεβαίως πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πιθανῶς κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. Σήμερον δεικνύεται χωρίον τι Ἐλ-Κουμπεϊμπὲ καλούμενον καὶ ΒΔ τῆς Ἱερουσαλήμ κείμενον ὡς τὸ χωρίον Ἐμμαοί.

Ἐξαποστειλᾶριον Γ'.

Ἀποδεικνύων, ὦ Σῶτερ, ὅτι εἶσαι κατ' οὐσίαν ἄνθρωπος, σταθεὶς ἐν τῇ μέσῳ τῶν μαθητῶν Σου ἐδίδασκας μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τάφου Ἀνάστασίν Σου (καὶ ἔλαβες μέρος εἰς τὸ φαγητὸν) βάπτισμα μετανοίας. Ἀμέσως δὲ ἀνελήφθης πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα σου καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς ὑπεσχέθης νὰ στείλῃς τὸν Παράκλητον· θεότατε (περισσότερον ἀπὸ Θεέ), θεάνθρωπε, δόξα εἰς τὴν Ἀνάστασίν Σου.

ΣΗΜ. **Παράκλητος.** Εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη νὰ στείλῃ ὁ Σωτὴρ εἰς τοὺς μαθητὰς του, ἵνα στηρίξῃ αὐτούς, καὶ ὅπερ ἔπραξε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς **Πεντηκοστῆς.**

Ἐξαποστειλᾶριον Ζ'.

Ἄφ' οὗ εἶπεν ἡ Μαρία, ὅτι ἐσῆκωσαν τὸν Κύριον, πρὸς τὸν τάφον ἔτρεξαν ὁ Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος

μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος ἠγάπα· ἔτρεχον δὲ καὶ οἱ δύο καὶ εὔρον τὰ θρόνια ἐντὸς τοῦ τάφου κείμενα μόνα καὶ τὸ σουδάριον τῆς κεφαλῆς ἦτο χωριστὰ ἀπὸ αὐτὰ· διὰ τοῦτο πάλιν ἠσύχασαν, ἕως οὗ εἶδον τὸν Χριστόν.

ΣΗΜ. **Μαρία** εἶναι ἡ Μαγδαληνὴ (Ἰωάν. κ', 1), ἣτις καλεῖται οὕτω, διότι κατήγετο ἐκ τῆς κώμης Μάγδαλα, ἣτις ἔκειτο πλησίον τῆς Τιβεριάδος.

Ἐξαποστειλάριον Η΄.

Ἡ Μαρία ἐξεπλήσσετο, ἐπειδὴ εἶδε δύο ἀγγέλους ἐντὸς τοῦ μνημείου καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀνεγνώρισε τὸν Χριστόν, ἠρώτα αὐτὸν ὡς κηπουρόν. Κύριε, ποῦ ἔχεις τοποθετήσῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ μου; Ἐκ τῆς ἐκφωνήσεως δὲ τοῦ ὀνόματός της ἀναγνώρισασα ὅτι εἶναι Αὐτός, ἤκουσε τὸν Σωτῆρα νὰ λέγῃ μὴ μὲ ἐγγίξῃς. Πρὸς τὸν Πατέρα μου ἀπέρχομαι, εἰπὲ τοῦτο εἰς τοὺς ἀδελφούς μου.

ΣΗΜ. **Κηπουρός**. Ἡ Μαρία εἶχε κλίνει καὶ παρετήρει ἐντὸς τοῦ τάφου κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, ἵνα εὔρη τὸν ζητούμενον. Φαίνεται δὲ ὅτι ἤκουσε θόρυβον ὀπισθὲν της. Ἀλλὰ ἐσκέφθη, ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος τόσοσ προῦ εὔρεθη ἐκεῖ ἦτο ὁ κηπουρός. (Godet commentaire sur evangile de Saint Jean 111 tome pag. 488).

Ἐξαποστειλάριον Θ΄.

Ἐν ᾧ ἦσαν συγκεκλεισμένοι αἱ θύραι, ὦ Δέσποτα, ὅτε εἰσῆλθες, ἐνέπλησας τοὺς Ἀποστόλους Πνεύματος Παναγίου, εἰπὼν εἰς αὐτοὺς τὸ εἰρήνη ὑμῖν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκας ἐντολὴν νὰ λύωσι τῶν ἁμαρτιῶν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ δεσμεύωσιν αὐτούς. Καὶ μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας ἔδειξας εἰς τὸν Θωμᾶν τὰς χειράς Σου, ἵνα ἴδῃ τοὺς τύπους τῶν ἥλων καὶ πεισθῇ, ὡς καὶ τὴν πλευρὰν Σου. Μετὰ τοῦ ὁποίου Θωμᾶ καὶ ἡμεῖς βοῶμεν· Σὺ ὑπάρχεις Κύριος καὶ Θεός.

Ἐξαποστειλάριον Ι΄.

Ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος μετὰ τῶν υἱῶν Ζεβεδαιίου, τοῦ Ναθαναὴλ καὶ τοῦ Πέτρου καὶ μετ' ἄλλων δύο πάλιν καὶ τὸν Θωμᾶν εἶχε πρὸς ἀλιεῖαν. Οἱ ὅποιοι κατὰ προσταγὴν τοῦ Χριστοῦ ῥίψαντες τὰ δίκτυα πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνέσυρον πλῆθος ἰχθύων. Τὸν Κύριον ὁ Πέτρος ὅτε ἐνόησεν, ἐκολύμβηα πρὸς αὐτόν· εἰς τούτους τρίτην φορὰν ἀφ' οὗ ἐφάνη, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς ἄρτον καὶ ἰχθὺν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων.

ΣΗΜ. Τὸ ἔξαποστειλάριον τοῦτο στηρίζεται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (κα', 1-12).

Τιβεριάδος θάλασσα. Αὕτη ἐκαλεῖτο καὶ θάλασσα Τιβεριάδος, ὡς καὶ λίμνη Γεννησαρέτ. Φημιζεται δὲ ἐπὶ γραφικῇ λαμπρότητι. Εἶναι ἰχθύων γεμάτη ἢ λίμνη

αὕτη, ἠλίευσον δὲ ἐν αὐτῇ καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου.

Ζεβεδαῖος σύζυγος τῆς Σαλώμης καὶ πατὴρ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου· ἀλιεὺς ἔχων ἴδιον πλοῖάριον καὶ κατοικῶν ἐν Βηθσαϊδᾷ.

Ἐξαποστειλᾶριον ΙΑ΄.

Μετὰ τὴν Θεϊαν Ἀνάστασιν ὁ Κύριος, ἀφ' οὗ ἠρώ-
τησε τρεῖς φορές τὸν Πέτρον, μὲ ἀγαπᾶς; καθίστησιν
αὐτὸν ποιμενάρχην τῶν ἰδίων προβάτων. Οὗτος δὲ
ἰδὼν τὸν μαθητὴν, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἠρώ-
τησε τὸν Κύριον. Οὗτος δὲ τί; Ἐὰν θέλω, εἶπεν ὁ
Κύριος, νὰ μένη οὗτος, ἕως οὗ ἐγὼ ἐπανέλθω, τί πρὸς
σέ, ἀγαπητὲ Πέτρε;

ΣΗΜ. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἀνωτέρω ὕμνου περιέχεται
εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν. Εὐαγγ. (κα', 15 καὶ ἐφεξῆς).

Οὗτος δὲ τί; Τοῦτο ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος ἐκ συμπα-
θείας πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἵνα μάθῃ τί θὰ ἀπογεινῇ
αὐτός.

Ἔως καὶ πάλιν ἔρχομαι. Ἐννοεῖ τὴν ἔλευσίν του
διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεν-
τηκοστῆς.

Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὴν ἄσπιλον εἰκόνα Σου, προσκυνοῦμεν, Ἀγαθέ,
ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, Χριστέ ὁ
Θεός. Διότι θεληματικῶς εὐηρεστήθης ὡς τέλειος ἄν-

θρωπος (σαρκικῶς) νὰ ἀνέλθῃς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἵνα λυτρώσῃς τὰ πλάσματά Σου ἀπὸ τοῦ νὰ δουλεύωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν (διάβολον). Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως βοῶμεν εἰς Σέ· Ἐπλήρωσας χαρᾶς τὰ πάντα Σὺ, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἐλθὼν, ἵνα σώσῃς τὸν Κόσμον.

Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Ἀφ' οὗ συνετάφημεν μετὰ Σοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἠξιώθημεν τῆς ἀθανάτου ζωῆς διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Σου, καὶ διὰ τοῦτο ἀνυμνοῦντες κραυγάζομεν· Ὡσαννὰ τῷ ἐν Οὐρανῷ ὄντι Θεῷ, εὐλογημένος εἶναι ὁ ἐπικαλούμενος τὸν Κύριον.

ΣΗΜ. Ἡ ὑπόθεσις τούτου εὐρίσκεται εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (κα', 1-17).

Ὡσαννὰ κ.τ.λ. Εἶναι λέξεις Ἑβραϊκῆ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ Σῶσον δὴ ἢ τὸ ἰδικόν μας Ζήτω. Τοῦτο ἔλεγον οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν ὑπεδέχοντο ἐπίσημόν τι πρόσωπον. Ὁμοίως εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ Κύριε ἐλέησον.

Ἐν τοῖς ὑψίστοις. Σημαίνει τὸ πρόσωπον, εἰς ὃ ἀπευθύνεται τις, δηλαδὴ λέγομεν· Ὡσαννὰ τῷ Ἵψίστῳ, τῷ κατοικοῦντι ἐν τοῖς οὐρανοῖς, Θεῷ. Ἡ ἔννοια λοιπὸν τῆς κραυγῆς τοῦ ὄχλου εἶναι ἢ ἐξῆς· Σῶσον δὴ λέγομεν εἰς Σὲ τὸν υἱὸν Δαβὶδ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου (Δαμαλᾶ Γ' 280).

Κυριακή τῆς Ἀναστάσεως.

Ὁ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀφ' οὗ διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου ἐπάτησε τὸν θάνατον καὶ εἰς τοὺς ἐν τοῖς μνήμασι (τοὺς τεθνεώτας) ἐχάρισε τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Κυριακή τοῦ Θωμᾶ.

Ἐν ᾧ τὸ μνῆμα ἦτο ἐσφραγισμένον, Σὺ, ἡ ζωὴ, ἀνέτειλας ὡς ἥλιος ἐκ τοῦ τάφου, Χριστὲ ὁ Θεός. Καὶ ἐν ᾧ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, παρουσιάσθης εἰς τοὺς Μαθητάς, Σὺ, ἡ ἀνάστασις πάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ δι' αὐτῶν ἐγκαθιστᾶς μεταξὺ ἡμῶν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ τὴν μεγάλην Σου εὐσπλαγχνίαν.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Ἀναλήψεως.

Ἀνελήφθης ἐν λαμπρότητι, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, γεμίσας χαρᾶς τοὺς Μαθητάς διὰ τῆς ὑποσχέσεως, ὅτι θὰ στείλῃς εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, οὔτινες ἐβεβαιώθησαν διὰ τῆς εὐλογίας, ὅτι Σὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου.

ΣΗΜ. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἀπολυτικίου τούτου εὐρίσκεται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ (Λουκ. κδ', 50-53. Πράξ. α', 1-13).

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς.

Εὐλογητὸς εἶσαι (ἄξιος ἐπαίνων), Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν· Σὺ, ὅστις ἀπέδειξας πανσόφους τοὺς ἄλιεις διὰ

τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ δι' αὐτῶν
ὀλόκληρον τὴν Οἰκουμένην ἠλίευσας εἰς τὴν πρὸς Σέ
πίστιν. Ὡ φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.

ΣΗΜ. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ γνωστὸν γεγονός τῆς
ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀπο-
στόλους, ὅτε ἦσαν συνηγμένοι. Περιέχεται δὲ ἐν ταῖς
Πράξεσι (κεφ. β' 1-14).

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Γέννησίς Σου, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλεν
εἰς τὸν κόσμον τὸ πραγματικὸν φῶς τῆς γνώσεως·
διότι δι' αὐτῆς, τῆς ἀληθοῦς δηλ. γνώσεως, οἱ λατρεύοντες
τὰ ἄστρα ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τοῦ ἀστέρος νὰ προσκυνῶσι
Σέ, τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης (ἀρετῆς), καὶ νὰ γνωρί-
ζωσι Σέ ὡς ἀνατολὴν ἐξ ὕψους. Κύριε δόξα Σοι.

ΣΗΜ. Τὸ *πραγματικὸν* φῶς τῆς γνώσεως εἶναι ἡ
θεία τοῦ Κυρίου διδασκαλία. Οἱ λατρεύοντες τὰ ἄστρα
εἶναι οἱ Μάγοι, οἵτινες ἐξ Ἀραβίας ἦλθον νὰ προσκυ-
νήσωσι τὸν Κύριον. Ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ Ἱερὸν
Εὐαγγέλιον (Ματθ. 6', 1-2, Λουκ. 6', 1-20).

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Περιτομῆς.

Προσέλαθες ἀνθρωπίνην μορφήν χωρὶς ἡ θεότης Σου
νὰ ὑποστῆ ἀλλοίωσιν οἰανδήποτε, ἐν ᾧ κατ' οὐσίαν
εἶσαι Θεός, ὦ πολυεύσπλαγχνε Κύριε· ἐκτελῶν τὰς
διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καταδέχεσαι θελημα-

τικῶς σαρκικὴν περιτομήν, ὅπως καταργήσης τὰς σκιώ-
δεις διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καὶ ἀφαιρέσης τὸ
κάλυμμα τῶν παθῶν, ὅπερ περιέβαλλεν ἡμᾶς· δόξα διὰ
τὴν ἀγαθότητά Σου, δόξα διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν Σου,
δόξα διὰ τὴν ἀπερίγραπτον, ὦ Λόγε, συγκατάβασίν Σου.

ΣΗΜ. Ἡ ὑπόθεσις τούτου περιέχεται εἰς τὸ κατὰ
Λουκᾶν Εὐαγγέλιον (β', 21).

Τὸ ἀπολυτίκιον τῶν Θεοφανείων.

Ὅτε, Κύριε, ἐβαπτίζεσο ἐντὸς τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰορ-
δάνου ποταμοῦ, ἐφανερῶθη ἡ προσκύνησις τῆς Ἁγίας
Τριάδος (τὸ μυστήριον). Διότι ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς
ἐμαρτύρει ἀκόμη περὶ Σοῦ, ὀνομάζουσά Σε ἀγαπητὸν
Υἱόν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μὲ μορφήν περιστερᾶς
ἐβεβαίου τὴν ἀλήθειαν, ὅτι εἶσαι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ·
Χριστέ, ὁ Θεός, ὅστις ἐπεφάνης καὶ ἐφώτισας τὸν κό-
σμον δόξα εἰς Σέ.

ΣΗΜ. Τὸ ἀπολυτίκιον τοῦτο περιέχεται εἰς τὸ Εὐαγ-
γέλιον (Ματθ. γ', 13 - 17 κ.τ.λ.).

Ἰορδάνης. Μέγιστος ποταμός, ὅστις διαρρέει ὀλό-
κληρον τὴν Παλαιστίνην καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν
θάλασσαν.

Ἀγαπητὸν κ.τ.λ. Ἐπενθυμίζει ὁ ὑμνογράφος τὸ
ἀναφερόμενον εἰς τὰ Εὐαγγέλια «οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός
μου ὁ ἀγαπητός» κ.τ.λ.

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Μεταμορφώσεως.

Ἦλλαξας μορφήν εἰς τὸ ὄρος, Χριστέ ὁ Θεός, δείξας εἰς τοὺς μαθητάς Σου τὴν λαμπρότητά Σου, καθὼς ἠδύναντο νὰ ἴδωσιν αὐτήν. Λάμπσον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς τὸ φῶς Σου τὸ αἰώνιον διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου ὦ Φωτοδότα, δόξα Σοι.

ΣΗΜ. Καὶ τοῦτου ἡ ὑπόθεσις περιέχεται εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον (Ματθ. ιζ' 1-13, Μάρκ. θ' 2-13, Λουκ. θ' 28-36).

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.

Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τοὺς κληρονόμους Σου, εἰς τοὺς εὐσεβεῖς Βασιλεῖς ἡμῶν νίκας δωρούμενος κατὰ τῶν βαρβάρων καὶ φυλάττων τὸ εἰς Σὲ ἀφιερωμένον Κράτος διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου.

.....

ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΩΝΤΑΙ ΟΙ ΥΜΝΟΙ

Ἐντὶ προπαρασκευῆς οἰασθῆποτε δέον νὰ προτάσσηται ἱστορήματι ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, περὶ τὸ ὅποιον στρέφεται ὁ περὶ οὗ ἐκάστοτε πρόκειται ὕμνος. Αἰφνης τοῦ ἀπολυτικίου τῆς Γεννήσεως «*Ἡ Γέννησίς Σου κ.τ.λ.*» δέον νὰ προταχθῆ σύντομος ἀφήγησις τῆς ἱστορίας τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ θὰ γίνῃ, ἀφ' οὗ πρότερον προταχθῆ ὁ σκοπός. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἱστορήματος τούτου εἶναι τρόπον τινὰ συγκεκριμένον ἐποπτικὸν ὕλικόν. Ἐπειτα δέον νὰ γένηται ἀνάγνωσις ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ εἶτα ὑπὸ τινος ἐκ τῶν καλυτέρων μαθητῶν.

Μετὰ ταῦτα δέον νὰ γένηται ἄρσις τῶν ἀσαφειῶν διὰ βραχυτάτων ἐξηγήσεων. Ἡ ἄρσις δὲ αὕτη δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῆς ὀρθῆς στίξεως καὶ διὰ τῆς καλῆς ἀπαγγελίας ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Ἐπειτα ἀπόδοσις τοῦ ὅλου ὑπὸ ἐνὸς ἢ δύο μαθητῶν.

Μετὰ ταῦτα πραγματικὴ ἐμβάθυνσις, δῆλα δὴ διασάφησις διαφόρων φαινομένων τοπικῶν ἢ ἱστορικῶν κ.τ.τ.

Μετὰ ταῦτα ἠθικὴ ἐμβάθυνσις. Ἀφ' οὗ δὲ κατανοηθῆ καλῶς ὁ ὕμνος οὗτος, ἐὰν ὁ διδάσκαλος γνωρίζῃ νὰ ψάλλῃ, ἢ ψάλλῃ αὐτὸν μόνος, ἔπειτα δὲ μετὰ τινῶν μαθητῶν καὶ ἔπειτα μεθ' ὅλης τῆς τάξεως. Ἡ ψαλμωδία αὕτη δίδει πραγματικὴν ζωὴν εἰς τὸν ὕμνον καὶ εὐφραίνει τοὺς παῖδας. Ἡ συχνὴ δὲ ἐπανάληψις τοῦ ὅλου συντελεῖ εἰς τὴν ταχίστην ἐκμάθησιν καὶ ἀποστήθισιν.

Δέον πρὸς τούτοις νὰ ἐθισθῶσιν οἱ μαθηταί, ἵνα ἀπομνημονεύωσι τὸν ὕμνον ἀναγιγνώσκοντες αὐτὸν ὡς ἓν ὄλον καὶ ὄχι κατὰ προτάσεις. Ταῦτα ἐκ τῆς μεθοδικῆς τοῦ Rude (τόμος Α', σελίς 180, ἔκδοσις ιβ').

ΣΗΜ. Ἐν τῷ μέρει, ἔνθα γίνεται ἡ ἐρμηνεία τῶν ὕμνων, παραπέμπομεν εἰς τὴν Κ. Δ., ὅπου περιέχεται ἡ ὑπόθεσις πρὸς εὐκολίαν. Τοῦτο δὲ πράττομεν, διότι πίδαξ, ἐξ οὗ ἀντλεῖ ἡ ὕμνογραφία ἡ ἐκκλησιαστικὴ εἶναι καθ' ὄλου ἡ Ἁγία Γραφή.

Π Ι Ν Α Ξ

ΔΕΙΚΝΥΩΝ ΤΑΣ ΣΕΛΙΔΑΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΜΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΑΣ ΣΕΛΙΔΑΣ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΑΥΤΩΝ

'Απολυτ. Κυριακ. ἤχου Α'	σελ. 5	'Ερμην. σελ. 21
» » Β' καὶ Γ'	» 5	» » 22
» » Δ'	» 5	» » 23
» » Πλ. Α' καὶ Πλ. Β'	» 6	» » 24
» » Βαρ. καὶ Πλ. Δ'	» 6	» » 25
'Αναστ. Ἐξαποστ. Α' καὶ Β'	» 8	» » 26
» » Γ'	» 8	» » 27
» » Δ' καὶ Ε'	» 9	» » 28
» » Ϛ' καὶ Ζ'	» 9	» » 29
» » Η'	» 10	» » 30
» » Θ' καὶ Ι'	» 10	» » 31
» » ΙΑ'	» 11	» » 32
'Απ. Δ. Ἑορτ. Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας	» 13	» » 32
» » τῶν Βαίων	» 14	» » 33
» » τοῦ Πάσχα	» 15	» » 34
» » τοῦ Θωμᾶ	» 15	» » 34
» Πέμπτης τῆς Ἀναλήψεως	» 16	» » 34
» Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς	» 16	» » 34
» τῶν Χριστουγέννων	» 17	» » 35
» τῆς Περιτομῆς	» 18	» » 35
» τῶν Θεοφανείων	» 18	» » 36
» τῆς Μεταμορφώσεως	» 19	» » 37
» τῆς Ὑψώσ. τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	» 20	» » 37

Τιμᾶται λεπτὰ 50.

Ἀθήναι, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Κ. Μάισνερ καὶ Ν. Καργαδούρη — 10648

